

עין משפט
גד מצוה

עא:

איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא

מסורת הש"ס

א) וְיָלַד וְהָמָן, א) לָקֵמַן עַה; א) גִּי'אֵל כְּדוּמָה וְעִי' מִי"ש לַעֲלֹל ט; כָּשֶׁם הַעֲרִיךְ, ו) קִדּוּשֵׁין מֵאָה: וְגִיטִין כג; א) [שְׁעִיר גִּי' בְּחוּס' כְּמוֹתַי יֵא, ד"ה מַטְבִּילִין וַע"ע בְּחוּס' סְנֵהדְרִין סִח: ד"ה קִטְוִן], ו) [בְּמִדְבַר יח], ו) [דָּף מֵאָה: ח] גִּי' רִמ' רֵאשִׁין, ט) וְיִקְרָא כו' בְּמִדְבַר לָא, ו) גִּי'אֵל לַפְּדוּת הַמַּשְׁכּוּת לִנְכְּרִי אִלּוּ אִפְּלוּ לִשְׂרָאֵל אֲך' שִׂיאֲמַר לִמְלוּה אִלּוּ פּוֹרַע בְּשִׁבְלִי הַנְּכִרִי כו', רש"י,

»»»

הגהות הב"ח

א) תוס' ד"ה כגון וכו' שיאמר המלוה אני פורע לך בשביל:

»»»

גליון הש"ס

גב' ע"ג קרקע והפסד; עיין לקמן דף קיב ע"א תוס' ד"ה חוזר: תוס' ד"ה מצאו וכו' בנותן לבלוה עצמו; עיין לעיל דף לו ע"ב תוס' ד"ה לספק:

»»»

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה לדון בדיני ישראל יתבע כו', ג"כ וי"ד ש"מ; והרשב"א כתב דלדנו אסור אלא בערב שלוק דין שאין דינו עם הלוח כלל; מ"מ (ועמ"ש רבינו ביי"ד סי' ק"ע ס"ק ב' ה'): [ב] תוס' סד"ה כגון, ומותר לישראל כו', ג"כ הראב"ד חולק ע"ז וע' רש"י:

ערב נמאן. מי הוא המלוה שאני מותר לעשות לו ערב: **אלו עוצרין**. משום לא תשימון (שמות כג): **והא כיוון דנכרי בחר ערבא אזיל** אינו מוצע אלא את הערב: **הוא ניהו דשקיל רביס**. ערב זה הלוח מן הנכרי וחזר והלוה לישראל: **לדון בדיני ישראל**. [א] יתבע מן הלוח תחלה וכשלא ימצא אאלו יגבה מן הערב והשתא אין הערב לוח מתחילה הלכך כי פרע לנכרי ההיא שעתא הוא דאזופיה למצריה ומאזי דמוזיק ליה שקיל מיניה: **אסור**. דהוא ניהו דקא מוזיק ליה ברביית: **ואם העמידו אלא נכרי**. אע"פ שישראל נותנו למצירו במזות הנכרי: **מוסר**. דשלומו הוא: **ואם העמידו אלא ישראל אסור**. ואף על פי שקיבלם זה מיד נכרי משום דנכרי שליח של ישראל ושלוחו של אדם כמותו: **בשלמא סיפא**. דקמתי אס העמידו אלא ישראל אסור דמשמע שנכרי זה חשוב שלוחו של ישראל חומרא דרבנן הוא למיסר. דהא דקי"ל דשלומו של אדם כמותו בשולח ישראל ושליח ישראל נאמר דמתרומה גמרינן בפרק שני דקדושין (דף מא:): **אתם גס אתם** לרבות שלוחכם מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית: **אלא רישא**. דקמתי אס העמידו אלא נכרי מותר: **כיון דאין סורס שליחוס לנכרי**.

וישראל מישראל קיבלם הוא ניהו דשקיל רביית: **דאמר לו נכרי**. לישראל ראשון: **הניחם על גבי קרקע והפטר**. וכן עשה ומשם נטלם ישראל **שני: כגון שנשא ונתן הנכרי אף** וקיבלם מן הראשון ונתנם לשני: **אדעתא דידיה דישראל**. שהרי הוא הביאו אלאו והוי נכרי שלוחו ונחמיר מדרבנן למיסר כדמחמרינן בסיפא: **שליחוס דכל הסורה כולה**. שיהא שלוחו כמותו: **מפרומה גמרינן לה**. בקדושין: **אלא אגן לנידוהו**. כגון רישא דברייתא הוי שליח וסיפא לחומרא כדאמרן: **אגן לנידוהו נמי**. מה אתם בני ברית ואתם היינו שולחים לא נאמרה שליחות אלא בשולח ישראל ושליח ישראל. מאן דגריס הכא אף שלוחכם בני ברית משתבש: **וזיה מדרבנן איס ליה**. שיהא ישראל וזכה ללוך נכרי הלכך ההוא ישראל וזכה ליה מדרבנן בהלוהה וז מישראל א שני: **קטן לית ליה שליחות דכי כתב שליחות בגדול כתב בראוי לתרום** שיהא הקדשו הקדש ודיבורו חל דגבי הקדשות ונדרים איש כתיבא וגבי תרומה מאת כל איש אשר יבינו לבו וגו' (שמות כה): **אית**

אף על גב דלית ליה שליחות אית

ערב למאן אילימא ערב לישראל

אלו עוברין בלא תעשה המלוה והלוה הערב והעדים אלא לנכרי וכיון דדיניה דנכרי דאזיל בחר ערבא איהו ניהו דקא שקיל מיניה רבייתא אמר רב ששת בשקיבל עליו לדון בדיני ישראל אי קיבל עליו לדון בדיני ישראל רביית נמי לא לשקול אמר רב ששת שקיבל עליו לזו ולא קיבל עליו לזו: מלוה ישראל מעותיו של נכרי מדעת הנכרי כו': תנו רבנן מלוה ישראל מעותיו של נכרי מדעת הנכרי אבל לא מדעת ישראל כיצד יישראל שלוח מעות מן הנכרי ברביית וביקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני אעלה לך בדרך שאתה מעלה לו אסור ואם העמידו אצל נכרי מותר וכן ינכרי שלוח מעות מישראל ברביית וביקש להחזירם לו מצאו ישראל אחר ואמר לו תנם לי ואני אעלה לך בדרך שאתה מעלה לו מותר ואם העמידו אצל ישראל אסור בשלמא סיפא לחומרא אלא רישא כיון דאין שליחות לנכרי איהו ניהו דקא שקיל מיניה רבייתא אמר רב הונא בר מנזה משמיה דרב אחא בריה דרב איקא הכא במאי עסקינן כגון דאמר ליה הניחם על גבי קרקע והיפטר אי הכי מאי למימרא אלא אמר רב פפא יכגון שנטל ונתן ביד ואבתי מאי למימרא מהו דתימא נכרי גופיה כי עביד אדעתא דישראל קא גמיר ויהיב קמ"ל רב אשי אמר כי אמרינן אין שליחות לנכרי הני מילי בתרומה אבל בכל התורה כולה יש שליחות לנכרי והא דרב אשי בברותא היא מאי שנא תרומה דלא דכתיב ואתם גם אתם מה ואתם בני ברית אף שלוחכם נמי בני ברית שליחות דכל התורה כולה נמי מתרומה גמרינן לה אלא דרב אשי ברותא היא איכא דאמרי אמר רב אשי כי אמרינן אין שליחות לנכרי הני מילי אינהו לדידן אבל אגן לדידהו הוינא להו שליח והא דרב אשי ברותא היא מ"ש אינהו לדידן דלא דכתיב אתם גם אתם לרבות שלוחכם מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית אגן לדידהו נמי מה אתם בני ברית קאמור אלא הא דרב אשי ברותא היא רבינא אמר נהי דשליחות לנכרי לית ליה זכיה

ימדרבנן אית ליה מידי דהוי אקמן קמן לאו

מצאו ישראל אחר אמר לו תנם לי ואני אעלה לך כו'. ואם תאמר מאז איריא ואני אעלה לך אפילו אמר אני אעלה לנכרי אסור דלא שרי אלא בהעמידו אלא נכרי כיון דמלוה מעותיו למצירו כדי שיפרע לנכרי רביית בשבילו פשיטא דהוי רביית דאפילו

לא היה המלוה חייב לנכרי רביית כיון דמשכר הלואה נותן לנכרי הרביית ע"פ המלוה הרי הוא כמותן למלוה עגמו מדדן ערב כמו תן מנה לפלוני ואקדש אני לך דמקודשת מדדן ערב בפ"ק דקדושין (דף י.) וכן קשה בסיפא וי"ל דנקט לך משום העמידו לאשמועינן רישא דאפילו מקבל ישראל רביית שרי כיון שמקבלו בשביל נכרי וכן בסיפא כשהעמידו אלא ישראל אסור אפילו מקבל הנכרי רביית: **בשרמא** סיפא דחומרא. מימיה אמאי לא הוי רביית גמור כשהעמידו אלא ישראל אפילו מקבל הנכרי רביית שהרי נעשה ישראל שני שלוחו של ראשון לקבל חובו מידו של נכרי וי"ל דאפילו שיוכל לזכות למצירו במציאה הכא אין קבלתו מן הנכרי וזכה לישראל מצירו דנחי אס היה נכרי מפקיר מעותיו היה יכול לזכות למצירו השתא מיהא שהנכרי אינו מפקירן אלא בא לזכות מעותיו למלוה על ידי זה הלוח אין לו כח לזכות שאם כן היה ישראל המקבל שלוחו של נכרי לזכות במעותיו של ישראל ואין שליחות לנכרי והי"ל להיות מותר אפי' העמידו אלא ישראל אי לאו דלחומרא אמרינן דיש שליחות לנכרי אלא רישא אמאי שרי בהעמידו אלא הנכרי כיון דאין שליחות לנכרי נמאא דישראל שני לא זכה בקבלתו לנכרי ואינו חייב לנכרי כלום אלא לישראל וכשנותן רביית לנכרי הרי הוא נותן עבור ישראל המלוה ופוטרו נגד הנכרי והוי כנותן לישראל עגמו ומשני דאמר ליה כיחם ע"ג קרקע והפטר והלוח יטלם מעל גבי קרקע בציווי הנכרי להתחייב לו קרן ורביית ואפילו שלא הפקיר ישראל המעות כשתנם ע"ג קרקע והוי עדיין שלו כשנטלם ישראל שני מכל מקום כשפורע לנכרי רביית אינו בשביל ישראל ראשון שהרי כבר פטרו הנכרי אצל כשלא הניחם ע"ג קרקע אלא אמר תן לפלוני ישראל והפטר ואני אתנה עמו שיתן לי קרן ורביית היה אסור אע"פ שעתה נמי אינו פורע לו רביית לפטור את הראשון שהרי כבר פטרו הנכרי מכל מקום כיון שקבל המעות מיד ישראל הראשון שהיה עד עתה המעות באחריותו נראה כנותן לו רביית אע"פ שאינו מתנה עמו אלא הנכרי:

»»»

ק"ט א ב מ"י פ"ה מהלכות מלוה ולוה הלכה ה סמג לאוין קלג טוש"ע י"ד סי' קע סעיף ב:

קב ג מ"י שם הלכה ג סמג שם טוש"ע י"ד סי' קסה סעיף ב: **קבא** ד מ"י שם הל' ד טוש"ע שם סעי' ו:

קבב ה ו מ"י שם הל' ג טוש"ע שם סעיף ב [ג ג]:

קבג ז מ"י פ"ד מהל' תרומות הלכה ב:

קבר ח ט מ"י פ"ב מהלכות שלוחין ושחפין הלכה א טוש"ע ח"מ סי' קסה סעיף ב: **קבה** י מ"י שם הל' ב טוש"ע שם סעיף ב:

»»»

תורה אור השלם

1 כן תרימו גם אתם תרומות יי מכל מעשרתיכם אשר תקחו מאת בני ישראל ונתתם מפניו את תרומות יי לאהרן הכהן: במדבר יח כח